

1950 m. gegužės 2 d. Kelmės aps. Karklėnų vls. Žukaučiznos k. apylinkėse (dabar – Kelmės r. sav.) pelkėtoje vietoje 35-ių MGB Kelmės aps. skyriaus strībų ir MGB vidaus kariuomenės kareivių grupė karinės čekistų operacijos metu susidūrė su trimis partizanais. Susišaudymo metu buvo nukauti Žemaičių apygardos laikinai einantis Vytenio rinktinės vado pareigas ir Dubysos tėvūnijos vadas **Liudvikas Lukauskas-Jurgis**, šios tėvūnijos štabo Operatyvinio skyriaus viršininkas **Jonas Zelba-Šermukšnis**. Suimtas sužeistas partizanas **Edvardas Radavičius-Vytautas**.

Žuvusių partizanų palaikai atvežti į Kelmę. Tikėtina, kad vėliau jie buvo užkasti Kelmėje prie dabartinės Tyliosios ir Koooperacijos g. sankryžos.

Vakarų Lietuvos partizanų sritis, Atlasas: Kęstučio, Prisikėlimo ir Žemaičių apygardos, Vilnius: LGGRTC, 2010, l. 206.

Liudvikas Lukauskas. XX a. 3–4 deš. (pagal identifikaciją albume „Visiška slapta / Medžiaga apie likviduotą ginkluotą nacionalistinį pogrindį Lietuvos SSR teritorijoje“, sudarytojas majoras I. M. Blochas, 1960 m.). Iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus rinkinių.

LIUDVIKAS LUKAUSKAS- JURGIS, TVIRBUTAS, LODAS, JURGINAS 1917 04 15–1950 05 02

Liudvikas Lukauskas gimė 1917 m. balandžio 15 d. Telšių aps. Janapolės parapijos Kuršų k. Jono Lukauskio (taip dokumente) ir Onos Šimkaitės-Lukauskienės šeimoje¹. Baigė Žemės ūkio mokyklą². 1935 m. vasarą dirbo prie melioracijos darbų Gadonavo (taip dokumente) apylinkėse³.

Nuo 1937 m. lapkričio 1 d. iki 1939 m. rugsėjo 1 d. tarnavo Lietuvos kariuomenėje⁴. Nuo 1941 m. spalio 1 d. tarnavo policijoje⁵. Vokiečių okupacijos metais gyveno Telšių aps. Varnių vls. Varnių mstl. M. Valančiaus g. 6⁶.

1945 m. kartu su pusbroliu Pranu Lukausku (gyv. Varnių mstl.) tapo LLA Žemaičio legiono Šatrijos rinktinės 1-osios kuopos 1-ojo būrio (vadas Vladas Montvydas-Žemaitis) partizanais. Vėliau buvo Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų būrio vadu. 1947 m. ėjo Šatrijos rinktinės štabo nario pareigas.

1947 m. gegužės 17 d., žuvus Šatrijos rinktinės vado pavaduotojui Stasiui Beniuliui-Seneliui, Žarai, o lapkričio 24 d. suėmus rinktinės vadą Stasį Jazdauską-Nurmį, rinktinės vadu tapo Kazimieras Juozaitis-Meteoras. Jis savo adjutantu paskyrė Liudviką Lukauską-Tvirbutą.

Tais pačiais metais dėl LSSR MGB vykdyto agentūrinio dezinformavimo Šatrijos rinktinės vadu ir štabo veikla tapo nepatenkinti Alsėdžių, Luokės, Rietavo, Tverų ir Žarėnų kuopų, taip pat ir Janapolės būrio partizanai. 1947 m. naktį iš lapkričio 31-osios į gruodžio 1 d. Telšių aps. Luokės vls. Ringalių k. Liudviko Varpučinsko sodyboje jie nužudė keturis partizanus. Sovietų represinių struktūrų dokumentuose minima, kad tai buvo K. Juozaitis, jo žmona partizanė Jadvyga Regina Juozaitienė, du rinktinės štabo nariai: Pranas Lukauskas-Kymantas Pranas ir Liudas Lukauskas-Jurgis, Tvirbutas, Lodas.

Šių įvykių liudininkas Liudas Varpučinskas teigia, kad Pranas Lukauskas žuvo dar prieš minėtą įvykį, jo sodyboje partizanai nušovė tik K. Juozaitį, o L. Lukauskas išėjo kartu su partizanais.

¹ Lietuvos valstybės istorijos archyvas.
² Lietuvos centrinis valstybės archyvas.
³ Ten pat.
⁴ Ten pat.
⁵ Ten pat.
⁶ Ten pat.

Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės Žarėnų kuopos, vėliau – apygardos Vytenio rinktinės Dubysos tėvūnijos vadas. Žūties metu kartu laikinai ėjo ir šios rinktinės vado pareigas.

JONAS ZELBA-ŽIBAS, ALGAUDAS, ŠERMUKŠNIS

1917 06 24–1950 05 02

Jonas Zelba gimė 1917 m. birželio 24 d. Raseinių aps. Kražių vls. Papeksnių k. Kazio Zebos ir Marijonos Šilingaitės-Zelbienės šeimoje⁷. Kartu augo seserys Leokadija (g. 1914 m. balandžio 27 d.) ir Mikalina (g. 1916 m.), broliai Ignas (g. 1922 m. balandžio 6 d.⁸), Adomas (g. 1929 m. balandžio 25 d.⁹) ir Norbertas (g. 1931 m. gruodžio 6 d.¹⁰).

Partizanas nuo 1945 m. spalio mėn. Iš pradžių priklausė Žygaudo (?), vėliau – Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės Varnių (vadas Liudas Bagdonas-Aitvaras) būriui. Žemaičių apygardos Vytenio rinktinės Dubysos tėvūnijos štabo Operatyvinio skyriaus viršininkas.

2000 m. rugsėjo 22 d. J. Zelbai pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2000 m. spalio 9 d. įsakymu jam suteiktas leitenanto laipsnis (po mirties).

Kryžius 1950 m. gegužės 2 d. Žukaučiznos k. apylinkėse žuvusiems Žemaičių apygardos I. e. Vytenio rinktinės vado pareigas ir Dubysos tėvūnijos vadui L. Lukauskui-Jurginui, šios tėvūnijos štabo Operatyvinio skyriaus viršininkui J. Zelbai-Šermukšniui ir suimtam tėvūnijos štabo viršininkui, politiniam kaliniui Edvardui Radavičiui-Vytautui, mirusiam 1997 m., atminti. Kelmės r. Kražių sen. Vaišviliškių k. Aut. A. Norbutas. Atidengtas 2000 m. rugpjūčio 20 d. V. Lukono nuotr., 2004 m.

⁷ Lietuvos istorijos valstybės archyvas.
⁸ Lietuvos centrinis valstybės archyvas.
⁹ Ten pat.
¹⁰ Ten pat.